

KAREL ČAPEK (1890 - 1938)
BÍLÁ NEMOC (1937)

Čapek, K.: Bílá nemoc, Československý spisovatel, Praha 1983, dvaadvacáté vydání

Jedná se o drama o třech dějstvích. Doba děje není určena, děj se odehrává v blíže neurčeném městě a státě, jediná konkrétní zmínka je o Anglii, jakožto o jiném státu, který požadoval mír.

Hlavní postavy - Dr. Galén - Ústřední postava, doktor, kterému se podařilo objevit lék proti strašlivé bílé nemoci, sužující lidstvo. Byl člověkem s nesmírně ušlechtilým ideálem - požadoval celosvětový, nikdy nekončící mír, žádné války. Svůj lék aplikoval pouze na chudé lidi, bohaté neléčil, protože mu odmítli vyhovět v jeho podmínce - zastavit zbrojení státu a přistoupit na mír. Nakonec svého málem dosáhl, jenže dav, rozhorlený agitátorskými hesly, jej usmrtil a doktor Galén si tak vzal svůj lék do hrobu.

- zbrojař Krüg, maršál, dvorní rada - Ti všichni byli Galénovými oponenty - odmítali vyhovět jeho požadavku a sami válku obhajovali a pracovali na jejím uskutečnění (s výjimkou dvorního rady, který vedl vědeckou kliniku, svými názory se ovšem oběma zmiňovaným velmi blížil). Všichni tito zmiňovaní, bohatí a vlivní muži, byli bezohlední a nelidští. Slepě toužili po moci a fanaticky obhajovali válku. Ovšem jen do té doby, než Krüg a nakonec i sám maršál onemocněli zhoubnou bílou nemocí, o které bylo známo, že každého do tří měsíců zahubí. Pak se teprve rozhodli přistoupit na Galénovy podmínky, ovšem bylo již příliš pozdě. Krüg onemocněl jako první a maršál mu zakázal Galénovi vyhovět - Krüg se zastřelil. Když pak sám maršál onemocněl, rozhodl se Galénovi vyhovět, ale než k němu Galén dorazil, usmrtil Galéna dav, rozohněný maršálovým projevem, oslavujícím válku.

Bílá nemoc byla strašlivou chorobou, která sužovala lidstvo. Nikdo nevěděl, jak ji léčit. Nemoc se projevovala zpočátku bezcitnou bílou skvrnou objevivši se na těle. Pokračovala odpadáváním kusů masa z těla, zápachem a nakonec smrtí.

S lékem přišel až doktor Galén - obyčejný, podřadný lékař. Přišel s ním za dvorním radou doktorem Sigéliem, který nakonec jeho nabídku přijal - vyhradil Galénovi jeden pokoj s pacienty na své klinice. Zprvu Galénovi nevěřil, jenže jeho léčebná metoda byla stoprocentně funkční, a tak se rozhodl ho podporovat. Ovšem tak, aby z léku měli on a jeho klinika co největší prospěch. Odstrčil Galéna do ústraní a sám využíval jeho objevu. Na kliniku se dokonce přijeli podívat ministr zdravotnictví a maršál. Byli potěšeni a klinika se stávala věhlasnější. Ovšem doktor Galén si toto chování nenechal líbit. Recept na lék nikomu neprozradil a otevřel si soukromou ordinaci, ve které léčil pouze chudé. Bohaté odmítal. Řekl, že recept na lék prozradí jen tehdy, přestane-li v zemi mobilizace a zbrojení a vyhlásí-li se celosvětový, nikdy nekončící mír. Zprvu mu na to nechtěl nikdo přistoupit, ale když onemocněl baron Krüg, který byl ředitelem největší zbrojní továrny, dostal tento baron strach a

žádal maršála - svého nadřízeného, aby mu umožnil Galénovi vyhovět. Maršál, slepě toužící po válce, odmítl. Baron Krüg se v zoufalosti zastřelil.

Celá země již byla mobilizovaná a zahájila útok na menší sousední stát. Útok si neprávem ospravedlnila a díky agitačním projevům maršála dostal také lid chuť bojovat a zvítězit. Jenže v tu dobu onemocněl bílou nemocí i sám maršál. Navíc se dozvěděl, že se proti nim postavily další, často velice silné státy, a že první útok vůbec nebyl tak úspěšný, jak on sám očekával. Jeho dcera a syn barona Krüga ho museli dlouho přemlouvat, aby válku zastavil a vyhlásil mír. Nakonec v maršálovi zvítězila touha žít; zavolal tady Galénovi a ten se k němu vydal, aby ho začal léčit. Ovšem v ulicích narazil na rozhorlený dav, prohlašující maršálovi slávu. Galén, potěšený zprávou o míru, vykřikoval po cestě opačná hesla, která odmítala válku a obhajovala mír. Dav jej počal lynčovat a nakonec jej zabil. Doktor Galén si tak vzal do hrobu tajemství výroby léku a osud lidstva tak byl zpečetěn.

Nutno dodat, že v pozadí hlavní dějové linie se odvíjí ještě paralelní příběh - příběh obyčejné rodiny, která sledovala dění v zemi a komentovala jej. Otec - zastánce války, se stavěl proti Galénovi a jeho počínání považoval za směšné. Naproti tomu matka byla shovívavější a myšlenka míru se jí zamlouvala. Otec byl radikální jen do té chvíle, než zjistil, že matka se nakazila bílou nemocí. Pak se jal prosit Galéna, aby ji vyléčil. Galén svolil, ale pouze pod podmínkou, že se vzdá svého místa v Krügově zbrojní továrně. Otec, který si neuvědomoval, že život jeho ženy je důležitější než peníze, odmítl...